

ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΑ ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ: Η ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΟΝΟΜΑ: Παππά Κυριακή

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ: 1340200400353

ΑΚΑΔΗΜ. ΈΤΟΣ: 2005-06
Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ: Α. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
Θ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ
Σ. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή
2. Συνδικαλιστική ελευθερία
 - i. ιστορική εξέλιξη
 - ii. έννοια
 - iii. φορείς
 - iv. τριτενέργεια
 - v. περιεχόμενο
 - α) η συνδικαλιστική ελευθερία ως ατομικό δικαίωμα
 - β) η συνδικαλιστική ελευθερία ως συλλογικό δικαίωμα
 - γ) η συνδικαλιστική ελευθερία ως θεσμική εγγύηση
 - vi. οριοθέτησεις του περιεχομένου του δικαιώματος
 - vii. περιορισμοί του περιεχομένου του δικαιώματος
3. Συλλογική αυτονομία
 - i. έννοια
 - ii. συλλογική σύμβαση εργασίας
 - iii. υποχρεωτική διαιτησία
4. Απεργία και ανταπεργία
 - i. έννοια απεργίας
 - ii. φορείς
 - iii. είδη απεργίας
 - iv. περιορισμοί
 - v. έννοια ανταπεργίας
5. Επίλογος-Συμπεράσματα
6. Βιβλιογραφία
7. Νομολογία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η συνδικαλιστική ελευθερία κατοχυρώνεται στο άρθρο 23 του συντάγματος. Παρακάτω θα αναλυθεί όσο το δυνατόν διεξοδικότερα ξεκινώντας από την γένεση και κατοχύρωση του δικαιώματος της συνδικαλιστικής ελευθερίας, το περιεχόμενο, τους φορείς και τους περιορισμούς του δικαιώματος. Στη συνέχεια θα επιχειρηθεί η εξέταση ειδικότερων θεμάτων όπως της συλλογικής αυτονομίας και της ανταπεργίας.

Συνδικαλιστική ελευθερία

Ιστορική εξέλιξη

Η συνδικαλιστική ελευθερία κατοχυρώνεται ρητά στο σύνταγμα του 1975(άρθρο 23Σ) .Ήδη,όμως από το σύνταγμα του 1864,το οποίο κατοχυρώνει το δικαίωμα της ελεύθερης ένωσης μπορεί να συναχθεί και το δικαίωμα της συνδικαλιστικής ελευθερίας.Με αυτό τον τρόπο η Ελλάδα εναρμονίζεται με τα ευρωπαϊκά συντάγματα και συμβιβάζεται με τις κινητοποιήσεις του εργατικού κινήματος.Η χώρα μας γνωρίζει μια νέα φάση συνδικαλισμού με την ίδρυση εργατικών κέντρων,σημαντικότερο των οποίων είναι η ΓΣΕΕ η οποία και ιδρύθηκε το 1918 καθώς και οι κλαδικές ομοσπονδίες των 9¹.

Έννοια

Το ατομικό δικαίωμα της συνδικαλιστικής ελευθερίας κατοχυρώνεται στο άρθρο 23 του συντάγματος και αποτελεί δικαίωμα έκφρασης της οικονομικής ελευθερίας.Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου αναφέρεται ότι «το κράτος λαμβάνει τα προσήκοντα μέτρα για την διασφάλιση της συνδικαλιστικής ελευθερίας και την ανεμπόδιστη άσκηση των συναφών μ'αυτή δικαιωμάτων εναντίον κάθε προσβολής τους,μέσα στα όρια του νόμου».

Η συνδικαλιστική ελευθερία κατοχυρώνει το δικαίωμα του πολίτη να ιδρύει,να προσχωρεί,να απέχει και να αποχωρεί από μια συνδικαλιστική οργάνωση.Επιπλέον κατοχυρώνει το δικαίωμα της συνδικαλιστικής οργάνωσης να λειτουργεί αυτόνομα.Τέλος προστατεύονται τα συναφή με την συνδικαλιστική ελευθερία δικαιώματα δηλαδή η συλλογική αυτονομία και η απεργία δίνοντας έτσι τις εγγυήσεις για ελεύθερο συνδικαλισμό.

Η υποχρέωση του κράτους να διασφαλίζει την ελευθερία και την ανεμπόδιστη άσκηση της συνδικαλιστικής ελευθερίας είναι εξειδίκευση της γενικής υποχρέωσης των κρατικών οργάνων να διασφαλίζουν την ακώλυτη άσκηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου(άρθρο 25§1Σ).Η προστασία έναντι κάθε προσβολής σημαίνει την κατοχύρωση της συνδικαλιστικής ελευθερίας όχι μόνο έναντι του κράτους αλλά και έναντι οποιουδήποτε τρίτου.

¹ 1.Γ.Κουκουλες./Β.Τζαννετακος:Συνδικαλιστικό κίνημα 1981-1989,η μεγάλη ευκαιρία που χάθηκε σελ.48επ

Φορείς

Φορείς του δικαιώματος της συνδικαλιστικής ελευθερίας είναι τα φυσικά πρόσωπα συμπεριλαμβανομένων των εργαζόμενων και των εργοδοτών. Σύμφωνα μάλιστα με τον νόμο 1264/1982 και ανήλικοι μπορούν να είναι μέλη συνδικαλιστικών οργανώσεων. Φορείς του δικαιώματος είναι και οι ίδιες οι συνδικαλιστικές οργανώσεις εργοδοτών και εργαζόμενων χωρίς αναγκαία να έχουν νομική προσωπικότητα. Η συνδικαλιστική ελευθερία ισχύει όχι μόνο για τους ημεδαπούς αλλά και για τους αλλοδαπούς και ανθιγενείς οι οποίοι διαμένουν και ζουν μόνιμα στην Ελλάδα (άρθρο 10 παρ. Ν. 1264/1982). Αναγνωρίζεται επιπλέον χωρίς διάκριση ιθαγένειας το δικαίωμα ίδρυσης συνδικαλιστικών οργανώσεων και τα δικαιώματα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι. Η συμμετοχή στη διοργάνωση και διεξαγωγή νόμιμης απεργίας επιτρέπεται και στους αλλοδαπούς. Τέλος όπου ο νόμος ορίζει τη συμμετοχή του κράτους και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου στις συλλογικές διαπραγματεύσεις εργασίας η συμμετοχή αυτή είναι άσκηση αρμοδιότητας και όχι άσκηση ελευθερίας αφού, το δικαίωμα της συνδικαλιστικής ελευθερίας δεν αναγνωρίζεται στο κράτος και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου².

Τριτενέργεια

Σύμφωνα με την κρατούσα άποψη της θεωρίας το δικαίωμα της συνδικαλιστικής ελευθερίας αναπτύσσει άμεση τριτενέργεια, άποψη που βρίσκει έρεισμα στην ρητή έκφραση του συντάγματος που ορίζει ότι το κράτος προστατεύει την συνδικαλιστική ελευθερία έναντι κάθε προσβολής, έναντι δηλαδή κάθε προσβολής η οποία προέρχεται από το κράτος, άλλο φορέα της δημόσιας εξουσίας ή από ιδιώτη, νομικό ή φυσικό πρόσωπο. Ωστόσο και να μην υπήρχε η ρητή διάταξη στο άρθρο 23§1Σ η τριτενέργεια βρίσκει έρεισμα και στο άρθρο 25§1 εδ. γ'Σ η οποία ορίζει ότι «τα δικαιώματα αυτά ισχύουν και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών στις οποίες αυτές προσιδιάζουν»³.

2. Σ. Μουδόπουλος: Η συνταγματική προστασία του δικαιώματος για διαπραγματεύσεις, σελ. 444, Νομικό Βήμα, 1984, τόμος 32

3. Α. Δημητρόπουλος: Συνταγματικά δικαιώματα, Γενικό Μέρος, σελ. 95επ.

Περιεχόμενο

Η συνδικαλιστική ελευθερία ως ατομικό δικαίωμα

Η συνδικαλιστική ελευθερία περιλαμβάνει την ελευθερία των εργαζομένων και των εργοδοτών να ιδρύουν τοπικές εθνικές ή διεθνείς συνδικαλιστικές οργανώσεις και να προσχωρούν σε μια ή περισσότερους από αυτές για την προστασία των οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων τους χωρίς να χρειάζεται άδεια συναίνεση. Υπόκειται στην ευκαίρια των μελών μιας συνδικαλιστικής οργάνωσης αν θα αποκτήσει νομική προσωπικότητα ή όχι. Ο νόμος 1264/1982 ενέχει τον εξής περιορισμό: «Ο εργαζόμενος μπορεί να γίνει μέλος μιας μόνο συνδικαλιστικής οργάνωσης της επιχείρησης που δουλεύει και μιας μόνο του επαγγελματικού κλάδου απασχόλησης του, τις οποίες μπορεί να επιλέξει ο ίδιος» (άρθρο 7 του Ν.1264/1982). Τα μέλη των συνδικαλιστικών οργάνωσεων διατηρούν την ιδιότητα τους και δεν μπορούν να αποβληθούν παρά μόνο με την τήρηση των σχετικών διαδικασιών. (άρθρο 7 του Ν.1264/1982).

Η συνδικαλιστική ελευθερία κατοχυρώνεται πέρα από «θετική» και ως αρνητική συνδικαλιστική ελευθερία δηλαδή ως η εξουσία να μην προσχωρεί σε καμία ή σε ορισμένη οργάνωση ή να αποχωρήσει από κάποια χωρίς να υποστεί κάποια δυσμενή συνέπεια. Η αρνητική συνδικαλιστική ελευθερία δεν συμβιβάζεται με την ρήτρα κλειστού επαγγέλματος ή τη ρήτρα οργανώσεως η οποία εξαρτά την εργασία σε μια επιχείρηση από την συμμετοχή σε μια ορισμένη συνδικαλιστική οργάνωση. Η κρατούσα άποψη υποστηρίζει ότι η αρνητική συνδικαλιστική ελευθερία είναι ισότιμη προς τη θετική δικαίωμα προστατεύεται δια της ίδιας διατάξης και απολαμβάνει και τις ίδιες εγγυήσεις συμπίερασμα εξαγόμενο από την θεμελιώδη αρχή κατά την οποία οι επαγγελματικές ενώσεις πρέπει να σχηματίζονται ελεύθερα και όχι κατόπιν εξαναγκασμού⁴.

Άσχετη με την συνδικαλιστική ελευθερία είναι η συμμετοχή των εργαζομένων στην διοίκηση των επιχειρήσεων⁵.

4. Γ. Λεβέντη: Περὶ τῆς συνταγματικῆς προστασίας τῆς αρνητικῆς συνδικαλιστικῆς ελευθερίας, ΕΕΔ, 1971, σελ. 1498 επ.

5. Π. Δ. Δαγτόγλου: Συνταγματικό δίκαιο, Ατομικά δικαιώματα Β', 2005, σελ. 965 επ.

Η συνδικαλιστική ελευθερία ως συλλογικό δικαίωμα

Η συνδικαλιστική ελευθερία ως συλλογικό δικαίωμα νοείται το δικαίωμα της ανεξάρτητης και αυτόνομης λειτουργίας μιας συνδικαλιστικής οργάνωσης. Ειδικότερα, η απαγόρευση μετατροπής σε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή η υπαγωγή σε δυσμενή μεταχείριση. (δικαίωμα υπόστασης). Η συνδικαλιστική οργάνωση αυτοκαθορίζει την διοίκηση την νομική μορφή τους σκοπούς και τον τρόπο λήψης των αποφάσεων της και δεν της επιβάλλονται από κανένα τρίτο. (δικαίωμα οργανικής αυτονομίας). Τέλος η συνδικαλιστική οργάνωση καθορίζει μόνη της την δράση της για την διασφάλιση και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών συμφερόντων των μελών της. (ελευθερία δράσης)⁶. Εδώ γίνεται λόγος για την συλλογική αυτονομία το δικαίωμα δηλαδή της συνδικαλιστικής οργάνωσης να συνάπτει συλλογικές συμβάσεις εργασίας μετά από διαπραγματεύσεις καθώς και να προβαίνει σε απεργίες, θέματα που θα εξεταστούν αναλυτικότερα παρακάτω.

Η συνδικαλιστική ελευθερία ως θεσμική εγγύηση

Η συνδικαλιστική ελευθερία ως θεσμική εγγύηση σημαίνει την κατοχύρωση του ελεύθερου συνδικαλισμού ως θεσμού. Σκοπός του δικαιώματος της συνδικαλιστικής ελευθερίας είναι η «εγγύηση» της δημοκρατίας και γενικότερα της ελευθερίας αφού διασφαλίζει την κοινωνική ειρήνη ανάμεσα στους εργαζόμενους και τους εργοδότες⁷. Για να ολοκληρωθεί ο σκοπός αυτός απαραίτητη προϋπόθεση είναι η δημοκρατική οργάνωση και λειτουργία των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Εναρμονισμένος προς τις κατευθύνσεις αυτές είναι και οι διατάξεις του νόμου 1264/1982 όπως είναι τα άρθρα που αναφέρονται στις περιοδικές εκλογές στην εφαρμογή του συστήματος της απλής αναλογικής, μυστική ψηφοφορία και έλεγχο των αποφάσεων της συνέλευσης.

6.Θ.Δ. Βάης: ΤΟ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ, 1990, σελ.215 επ.

7.Σ. Μουδόπουλος: Στ., Κανόνες προστασίας των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων, Αντ., 2001, σελ.327 επ.

Οριοθέτησεις του περιεχομένου του δικαιώματος

Οριοθέτηση είναι ο καθορισμός του περιεχομένου του γενικού περιεχομένου, ο προσδιορισμός των ανωτάτων ορίων άσκησης του δικαιώματος⁸. Η οριοθέτηση διακρίνεται σε γενική και ειδική. Για γενική οριοθέτηση γίνεται λόγος όταν γενικές διατάξεις προσδιορίζουν το περιεχόμενο του δικαιώματος. Για ειδική οριοθέτηση γίνεται λόγος όταν ειδικές διατάξεις καθορίζουν το περιεχόμενο ενός συγκεκριμένου θεμελιώδους δικαιώματος.

Η οριοθέτηση αναφέρεται στο γενικό περιεχόμενο του θεμελιώδους δικαιώματος. Το γενικό αυτό περιεχόμενο αναφέρεται στην γενική κυριαρχική σχέση κράτους πολίτη. Γενικές οριοθέτησεις προβλέπονται στα άρθρα 5§1Σ και 25Σ. Ειδικότερα αναφέρονται τα δικαιώματα των άλλων, το σύνταγμα, τα χρηστά ήθη ή απαγόρευση της καταχρηστικής άσκησης. Η ειδική οριοθέτηση του περιεχομένου του δικαιώματος της συνδικαλιστικής ελευθερίας εμφανίζεται μέσα από τις ειδικές συνταγματικές διατάξεις οι οποίες προσδιορίζουν το περιεχόμενο του συγκεκριμένου θεμελιώδους δικαιώματος. Προβλέπεται όπως και παρέμβαση του κοινού νομοθέτη νομοθετική δηλαδή εξουσιοδότηση. Όπως ορίζει το άρθρο 23§1Σ το κράτος λαμβάνει τα προσήκοντα μέτρα για την διασφάλιση της συνδικαλιστικής ελευθερίας και των συναφών με αυτήν δικαιωμάτων μέσα στα πλαίσια του νόμου. Σύμφωνα με την δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου « η απεργία αποτελεί δικαίωμα και ασκείται από τις νόμιμα συνδικαλιστικές οργανώσεις για την διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών γενικά συμφερόντων των εργαζομένων». Το δικαίωμα λοιπόν της απεργίας ασκείται από τις νόμιμα συστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις έχοντας δηλαδή τηρηθεί οι προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος για τη σύσταση και λειτουργία αυτών των οργανώσεων. Οριοθέτηση αποτελεί και το ότι η απεργία αποτελεί το μέσο για την διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών γενικά συμφερόντων των εργαζομένων. Απεργία που πραγματοποιείται για λόγους διαφορετικούς των προαναφερθέντων δεν είναι νόμιμη⁹.

8. Α. Δημητρόπουλος: Συνταγματικά δικαιώματα, Γενικό Μέρος, σελ. 169επ.

9. Βενιζέλος Ε., Το Σύνταγμα του 1975/1986/2001, 2001, σελ. 259επ

Η γενική οριοθέτηση προσδιορίζεται από τα άρθρα 5§1Σ και 25Σ¹⁰.

1) Τα δικαιώματα των άλλων

Ο σεβασμός των δικαιώματων των άλλων αποτελεί βασική αρχή και καθιερώνει την απαγόρευση άσκησης οπουδήποτε πολιτικού κοινωνικού και οικονομικού δικαιώματος που να προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων.

2) Το σύνταγμα

Το άρθρο 120§2Σ ορίζει γενική υποχρέωση σεβασμού του συντάγματος και απαγόρευση παραβίασης των διατάξεων που το αποτελούν. Τα θεμελιώδη δικαιώματα και επομένως και η συνδικαλιστική ελευθερία πρέπει να ερμηνεύονται σε συνδυασμό με τις λοιπές διατάξεις του συντάγματος.

3) Τα χρηστά ήθη

Η έννοια των χρηστών ηθών αποτελεί ευρεία αξιολογική έννοια και 'πλημμυρίζει' ολόκληρη την έννομη τάξη. Τα χρηστά ήθη δεν επιτρέπεται να παραβιάζονται και ο επιβεβλημένος σεβασμός τους δικαιολογεί την απόλυτη αμυντική ενέργεια των θεμελιωδών δικαιώματων. Η προσβολή κατ'επέκτασιν της συνδικαλιστικής ελευθερίας δεν πρέπει να έρχεται σε αντίθεση με τα χρηστά ήθη.

4) Η απαγόρευση κατάχρησης δικαιώματος¹¹

Η απαγόρευση της καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος που αναφέρεται στο άρθρο 25§3Σ αποτελεί γενική οριοθέτηση του γενικού περιεχομένου των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Εν προκειμένω στην συνδικαλιστική ελευθερία, η απόλυση εργαζομένου αποτελεί μονομερή καταγγελία της σύμβασης εργασίας και αποτελεί δικαίωμα του εργοδότη στην ειδική κυριαρχική σχέση εργαζόμενου και εργοδότη. Όμως η απόλυση εργαζόμενου επειδή συμμετείχε σε απεργία που είχε προκηρύξει η συνδικαλιστική οργάνωση στην οποία ήταν μέλος αποτελεί καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος και είναι ως εκ τούτου παράνομη.

¹⁰. ΛΕΒΕΝΤΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΕΛΤΙΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ, 1996

¹¹. Γαρδίκας, ΣΤΑΥΡΟΣ, Η προστασία της θέσεως εργασίας του απεργού σε νόμιμο απεργιακό αγώνα

Περιορισμοί του περιεχομένου του δικαιώματος

Ο περιορισμός ανάφεραται στην συρρίκνωση του γενικού περιεχομένου του δικαιώματος.

Συγκεκριμένα για την συνδικαλιστική ελευθερία, το δικαίωμα του συναιτερίζεσθαι (12§4Σ) το οποίο είναι ευρύτερο του δικαιώματος της συνδικαλιστικής ελευθερίας αναγνωρίζεται για ορισμένες μόνο κατηγορίες προσώπων.

Για παράδειγμα με νόμο μπορούν να επιβληθούν περιορισμοί στο δικαίωμα των δημοσίων υπαλλήλων της ελεύθερης ένωσης¹².

Επιπλέον, το δικαίωμα απεργίας των δημοσίων υπαλλήλων των υπαλλήλων της τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου καθώς και του προσωπικού των επιχειρήσεων δημοσίου χαρακτήρα και κοινής ωφέλειας που η λειτουργία τους είναι ζωτικής σημασίας για την εξυπηρέτηση βασικών ανάγκων του κοινωνικού συνόλου υπόκειται σε συγκεκριμένους περιορισμούς που προβλέπονται από τον νόμο (άρθρο 23§2Σ).

Η συνδικαλιστική ελευθερία περιορίζεται επίσης από το άρθρο 48§3Σ το οποίο προβλέπει ανάστολη ορισμένων θεμελιωδών δικαιώματων υπό ορισμένες συνθήκες. η αναστολή αυτή η οποία έχει πρωτοσωπικό χαρακτήρα αναπτύσσει ισχύ επί της απεργίας, της ελεύθερης συνένωσης όχι όμως και της συλλογικής αυτονομίας¹³.

Το σύνταγμα αναγνωρίζει απαγορεύει το δικαίωμα της απεργίας στους διαστικούς λειτουργούς κ σε όσους υπηρετούν στα σώματα ασφάλειας.

Ειδικούς περιορισμούς της ελευθερίας ενώσεως και της συνδικαλιστικής ελευθερίας των μελών των ενόπλων δυνάμεων, της αστυνομίας και των διοικητικών υπηρεσιών επιτρέπουν οι διεθνείς συμβάσεις των ατομικών δικαιώματων¹⁴.

12. Κουκιάδης Γ. Οι συνδικαλιστικές ελευθερίες και ο νομοθέτης, Οι συνδικαλιστικές ελευθερίες στη πράξη, 1986, σελ. 201 επ.

13. Ιωαννίδου Σ. Το άρθρο 11 της ΕυρΣΔΑ και ο 'εκ του νόμου' περιορισμός της συνδικαλιστικής ελευθερίας στην Ελλάδα, ΕΕΕΕυρΔ, 1986, σελ. 993 επ.

14. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗΣ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, Β/ΙΙ, ΟΕΔΒ, 1985

ΟΡΙΣΜΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ

Με τον όρο συλλογική αυτονομία εννοούμε την ελευθερία των συνδικαλιστικών οργανώσεων (εργαζόμενων και εργοδοτών) να καθορίζουν μόνες τους την δράση τους για την προαγωγή των επαγγελματικών συμφερόντων των μελών τους, τους όρους εργασίας τους, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, προβαίνοντας στην σύναψη συλλογικών συμβάσεων εργασίας μετά από διαπραγματεύσεις¹⁵.

ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ

Συλλογικές είναι οι διαπραγματεύσεις που λαμβάνουν χώρα μεταξύ των συνδικαλιστικών οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών με σκοπό τη σύναψη συλλογικών συμβάσεων εργασίας, ΣΣΕ. Κύρια χαρακτηριστικά των συλλογικών διαπραγματεύσεων

- 1) Είναι καλόπιστες
- 2) Ελεύθερες
- 3) Δεν υπόκεινται σε εξωτερικές πιέσεις

Ειδικότερα για τις συλλογικές διαπραγματεύσεις ορίζει ο ν. 1876/1990. Στο άρθρο 7 του νόμου αυτού αναφέρεται πως οι κανονιστικοί όροι της συλλογικής σύμβασης εργασίας έχουν άμεση και αναγκαστική ισχύ, προσδίδοντας έτσι στο κανονιστικό μέρος της ΣΣΕ ισχύ ουσιαστικού νόμου. Το μέρος αυτό ισχύει τόσο για τους συμβαλλόμενους όσο και για τους τρίτους και λαμβάνεται αυτεπαγγέλτως υπόψη από τα δικαστήρια. Στη σύμβαση όμως υπάρχει και το ενοχικό μέρος που δεσμεύει με την σειρά του μόνο τους συμβαλλόμενους. Το ενοχικό μέρος της ΣΣΕ μπορεί να μεταβληθεί, να τροποποιηθεί και να καταργηθεί από τα συμβαλλόμενα μέρη (η ΣΣΕ είναι πάντα σύμβαση ιδιωτικού δικαίου). Σε περίπτωση βέβαια που οι συλλογικές διαπραγματεύσεις δεν επιφέρουν κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα και αντίθετα οδηγήσουν σε αποτυχία τότε καταφεύγουμε στην διαιτησία που είναι το τρίτο σκαλοπάτι στο σύστημα βαθμίδων και εισάγεται από το άρθρο 22§2!

15. Ορφανουδάκης Σαρ., Η ελευθερία της συνένωσης, σελ.136επ., Αντ. Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη 1996

ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ

Η διαιτησία αποτελεί το στάδιο εκείνο στο οποίο καταφεύγουμε όταν έχουν αποτύχει όλες οι συλλογικές διαπραγματεύσεις και κατα το οποίο επιδιώκεται μια συμβιβαστική λύση για τον καθορισμό των όρων εργασίας. Σκοπός της διαιτησίας δεν είναι άλλος από το να αποφευχθούν οι απεργειακές κινητοποιήσεις να αποκατασταθεί ένα κλίμα ειρήνης και εμπιστοσύνης μεταξύ των αντιπάλων συνδικαλιστικών οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών και να συναφθεί τελικά ΣΣΕ. Βέβαια οι απόψεις δίστανται σχετικά με το ποιο είδος διαιτησίας το άρθρο 22§2 την προαιρετική ή την υποχρεωτική? Ο Κ.κ Λεβέντης στο βιβλίο του "Συλλογικό εργατικό δίκαιο 24" τάσσεται ανοιχτά υπέρ της υποχρεωτικής διαιτησίας. Σύμφωνα λοιπόν με την άποψή του δεν μπορούμε να μιλάμε για προαιρετική διαιτησία για την οποία μπορούν να αποφασίσουν ελεύθερα οι συνδικαλιστικές οργανώσεις και σε κανέναν βαθμό δεν απειλεί την συλλογική αυτονομία¹⁶. Επομένως γίνεται λόγος για υποχρεωτική διαιτησία την οποία υποχρεώνονται να αποδεχτούν τα συμβαλλόμενα μέρη ακόμα και αν έχουν αντιρρήσεις ως προς αυτές και οι αποφάσεις της έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα. Βέβαια έχουν διατυπωθεί ουκ ολίγες αντιρρήσεις για την συνταγματικότητα της υποχρεωτικής διαιτησίας και αυτό γιατί αντιβαίνει στο άρθρο 5§1 του Σ σημαντικό είναι επίσης να αναφέρουμε πως την αντισυνταγματικότητα της δέχεται και η νομολογία. Το άρθρο 22§2 κάνει λόγο για 3 βαθμίδες ρυθμιστικής εξουσίας

- 1) Του νομοθέτη
- 2) Των συλλογικών διαπραγματεύσεων
- 3) Της διαιτησίας

Μπορεί η διάταξη αυτή να δίνει μεν ένα προβάδισμα στον νομοθέτη ο οποίος έχει ρυθμιστική εξουσία και θεσπίζει τους ισχύοντες όρους εργασίας και τα κατώτατα όρια προστασίας αλλά αναγνωρίζει επίσης και την ρυθμιστική εξουσία της συλλογικής αυτονομίας η οποία προβαίνει σε μια ειδικότερη ρύθμιση των όρων εργασίας σε σχέση με τον νομοθέτη. Η συλλογική αυτονομία πετυχαίνει αυτήν την ειδικότερη ρύθμιση μέσω των συλλογικών διαπραγματεύσεων και αν αυτές αποτύχουν καταφεύγει όπως ήδη ξέρουμε στην διαιτησία. Το νόημα τελικά του άρθρου 22§2 θα λέγαμε πως δεν είναι άλλο από το να περιορίζει την παντοδυναμία του νομοθέτη υπέρ της συλλογικής αυτονομίας το ίδιο υποστηρίζεται άλλωστε και από την νομολογία.

ΑΠΕΡΓΙΑ

Η απεργία αποτελεί μαζί με τις συλλογικές διαπραγματεύσεις μια από τις κυριότερες μορφές συνδικαλιστικής δράσης και για το λόγο αυτό κατ'αρχάς προστατεύεται στα πλαίσια της συνδικαλιστικής ελευθερίας άρθρο 23§1 του Σ. Ταυτόχρονα όμως αποτελεί και ένα από τα σημαντικότερα κοινωνικά φαινόμενα κυρίως όσον αφορά την προαγωγή των συμφερόντων των εργαζομένων. Γι'αυτό άλλωστε ο νομοθέτης την έχει αναγνωρίσει και κατοχυρώσει ως δικαίωμα στην §2 του άρθρου 23 του Σ.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ

Με τον όρο απεργία εννοούμε την ομαδική αποχή των εργαζομένων από την εργασία τους με σκοπό να ασκηθεί πίεση στην εργοδοτική πλευρά για να διαφυλαχθούν και να επιτευχθούν εν τέλει τα αιτήματα και τα συμφέροντα τους. Τρία είναι τα βασικά συστατικά στοιχεία της απεργίας

1. Η αποχή από την εργασία
2. Ο ομαδικός χαρακτήρας της αποχής- η απεργία ως δικαίωμα ασκείται μόνο συλλογικά-
3. Ο αγωνιστικός σκοπός

Ο κ.κ Παπασταύρου ορίζει την απεργία ως την { προσχεδιασμένη πρόσκαιρη συλλογική αποχή μισθωτών από την εργασία τους με σκοπό την άσκηση πίεσης κυρίως στον εργοδότη και με την βούληση της επανάληψης της ομαλής παροχής εργασίας μετά την λήξη της αγωνιστικής δράσης.} Ουσιαστικά λοιπόν ο κ. Παπασταύρου προσθέτει στον παραπάνω ορισμό τα στοιχεία της

1. Προσωρινότητας
2. Της βούλησης επανάληψης της ομαλής λειτουργίας της εργασιακής σχέσης
3. Τον ομαδικό σχεδιασμό της αποχής από την εργασία.

Βέβαια το σύνταγμα εισάγει κ μια προϋπόθεση για την άσκηση της απεργίας, να αναλάβει την ευθύνη της πραγματοποιησής της κάποια νόμιμα συνεστημένη συνδικαλιστική οργάνωση (οργάνωση δηλαδή που έχει ιδρυθεί με βάση τους κανόνες που θέτει ο νόμος 1264/1982)¹⁷. Στην πράξη αυτό ερμηνεύεται πως η αδέσποτη απεργία αποτελεί παράνομο προϊόν.

17, Δαγτόγλου Π.Δ., Ατομικά δικαιώματα, τ.Β', Άντ. Σάκκουλας, Αθήνα - Κομοτηνή 2005

ΦΟΡΕΙΣ ΑΠΕΡΓΙΑΣ

Φορείς του δικαιώματος της απεργίας σύμφωνα με το άρθρο 23§2 του Σ.είναι οι νόμιμα συνεστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργαζομένων 31(Η διάταξη αναφέρει ρητά { η απεργία αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα και ασκείται απο τις νόμιμα συνεστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις.} Σύμφωνα με το Σ. είναι και η διάταξη του ν.1876/1990(άρθρο 4) η οποία αναφέρει και πάλι την απεργία ως δικαίωμα των συνδικαλιστικών οργανώσεων των μισθωτών. Ο νόμος 1264/1982 όμως στο άρθρο 19 αναγνωρίζει το δικαίωμα της απεργίας και για τους ίδιους τους εργαζομένους. Επομένως δεχόμαστε ως υποκείμενα της απεργίας και τις συνδικαλιστικές οργανώσεις εκείνες που έχουν την πρωτοβουλία άσκησής της και το δικαίωμα διεξαγωγής της (συλλογικό δικαίωμα), αλλά και τους εργαζομένους ξεχωριστά(ατομικό δικαίωμα) απο την στιγμή άλλωστε που κάθε εργαζόμενος έχει το δικαίωμα να προσχωρήσει,να απόσχει, ή να αποχωρήσει απο απεργία που έχει κηρυχθεί νομίμως. Φορείς του δικαιώματος της απεργίας είναι οι εργαζόμενοι που είναι μέλη συνδικαλιστικών οργανώσεων (ημεδαποί και αλλοδαποί) όπως επίσης και οι μη συνδικαλισμένοι εργαζομένοι, οι οποίοι ως προς την συμμετοχή σε νόμιμη απεργία εξομοιώνονται με τα μέλη των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Φορείς του δικαιώματος της απεργίας δεν μπορούν να είναι οι δικαστικοί λειτουργοί και οι υπηρετούντες στα σώματα ασφαλείας μιας και γι'αυτούς υπάρχει ρητή απαγόρευση στο εδ.β' του άρθρου 23§2 του Σ. Οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι υπάλληλοι των ΟΤΑ όμως είναι υποκείμενα του δικαιώματος της απεργίας , για τους οποίους απλώς προβλέπονται περιορισμοί στο ίδιο άρθρο.Όσον αφορά τωρα τους ελεύθερους επαγγελματίες και γενικά όσους δεν ασκούν εξαρτημένη εργασία , δεχόμαστε πως η ομαδική αποχή των προσώπων αυτών απο τα καθήκοντά τους, δεν στοιχειοθετεί απεργία με την έννοια του άρθρου 23§Σ. Τα ίδια ισχύουν και για τις απεργίες των φοιτητών , οι οποίες απλά αποτελούν τρόπους διαμαρτυρίας και μέσο άσκησης πίεσεως στην κυβέρνηση.

ΕΙΔΗ ΑΠΕΡΓΙΑΣ

Η απεργία μπορεί να διακριθεί σε πολλά είδη ανάλογα με την στρατηγική που χρησιμοποιείται κάθε φορά, το αποτέλεσμα που επιδιώκει, ή και τον φορλεα που αναλαμβάνει την ευθύνη της. Η απεργία λοιπόν διακρίνεται σε

1. διεκδικητική
2. προειδοποιητική
3. μερική
4. λευκή
5. αλληλεγγύης
6. διαμαρτυρίας

Πολλές φορές μάλιστα μπορεί να πάρει την μορφή στάση εργασίας ή και σαμποτάζ/μπουκοτάζ. Ολα αυτά τα είδη απεργίας είναι θεμιτά και προστατεύονται στα πλαίσια της συνταγματικής κατοχύρωσης αρκεί βέβαια να μην είναι καταχρηστικές (άρθρο 25§3Σ., 281 ΑΚ). Γενικότερα οι απεργίες πρέπει να ασκούνται σύμφωνα με τα όρια που θέτει ο νόμος, η καλή πίστη, τα χρηστά ήθη, και ο οικονομικός /κοινωνικός σκοπός του δικαιώματος 3. Πχ να μην η απεργία αποτελεί ένα ισχυρό μέσο πίεσης της κυβέρνησης η πίεση όμως αυτή οφείλει να μην είναι υπέρμετρη δεν πρέπει δηλαδή να αναδεικνύεται σε μέσο εκβιασμού τελικά της κυβέρνησης και των οργάνων της πολιτείας για να προβούν σε κάποιες ρυθμίσεις¹⁸. Οπως αναφέραμε παραπάνω το Σ. απαγορεύει την αδέσποτη απεργία εκείνη που πραγματοποιείται χωρίς την καθοδήγηση κάποιας νόμιμα συνεστημένης συνδικαλιστικής οργάνωσης προϋπόθεση που αναφέρεται ρητά στο άρθρο 23§2Σ. Επιπρόσθετα κατά την διάταξη αυτή απαγορεύεται επίσης και η πολιτική ανεργία της οποίας ουσιαστικός αποδέκτης δεν είναι άλλος από το κράτος και έχει ως σκοπό να κάμψει την νομοθετική, εκτελεστική η δικαστική εξουσία. Τέλος το άρθρο 23§2Σ. δεν καλύπτει την απεργία ως μέσο αντιστάσεως εναντίον κάθε προσπάθειας βίαιης κατάλυσης του Συντάγματος. Η απεργία αυτή ρυθμίζεται αποκλειστικά από το άρθρο 120§4 του Σ. το οποίο μάλιστα επιβάλλει αντίσταση με κάθε μέσο επομένως και με απεργειακές κινητοποιήσεις κάθε μορφής.

18, Γαρδίκας, ΣΤΑΥΡΟΣ, Η προστασία της θέσεως εργασίας του απεργού σε νόμιμο απεργιακό αγώνα, σελ, 257 επ.

ΕΝΝΟΙΑ ΑΝΤΑΠΕΡΓΙΑΣ

Με τον όρο ανταπεργία εννοούμε την απάντηση του εργοδότη στην απεργία των εργαζομένων του, την άρνηση του δηλαδή να αποδεχτεί την εργασία όλων των μισθωτών του ή μέρος αυτών με σκοπό την άσπηση πίεσης στην εργατική πλευρά αυτή την φορά για την ικανοποίηση των συμφερόντων του. Ανταπεργία δεν σημαίνει διακοπή της εργασιακής σχέσης μεταξύ εργοδότη-εργαζομένου, η εργοδοτική πλευρά έχει πρόθεση να αποδεχτεί ξανά τις υπηρεσίες των εργαζομένων της όταν όμως επιτευχθεί ο αγωνιστικός σκοπός και λήξει έτσι η ανταπεργία. Τα στοιχεία λοιπόν που απαρτίζουν την ανταπεργία είναι

- 1.Ο συλλογικός της χαρακτήρας
- 2.Ο αγωνιστικός της σκοπός
- 3.Η προσωρινότητά της

Η ανταπεργία όπως άλλωστε και η απεργία εμφανίζεται με ποικίλες μορφές όπως μερική, προειδοποιητική, ανταπεργία για ορισμένες ώρες του ωραρίου και σημαίνει αναστολή της εργασιακής σχέσης έτσι ώστε ο εργοδότης δεν περιέρχεται σε υπερημερία και δεν οφείλει μισθούς. Συνήθης τρόπος άσκησης της ανταπεργίας αποτελεί το προσωρινό κλείσιμο της επιχείρησης, ώστε να αποκλειστούν από τη απεργία τους όλοι οι μισθοί – και οι μη απεργοί – και η άρνηση του εργοδότη να συμπράξει για την ομαλή προσφορά εργασίας των μισθωτών. Πολλές φορές έχουμε δει την ανταπεργία να στρέφεται κατά όλου του προσωπικού και μετά τη λήξη τη απεργίας, όταν ο εργοδότης αρνείται τελείως την εργασία του ή μέρους αυτού. Η ανταπεργία εμφανίζεται με δυο μορφές την επιθετική και την αμυντική αλλά η ανταπεργία με την επιθετική της μορφή συναντάται σπάνια όταν δηλαδή ο εργατικός αγώνας ξεκινά από την εργοδοτική πλευρά για να αλλάξει τους όρους και τις συνθήκες εργασίας προς το συμφέρον της. Επειδή όμως η πρωτοβουλία για τις αγωνιστικές εργατικές κινητοποιήσεις ανήκει κατά κανόνα στους εργαζομένους συναντάται συνήθως την ανταπεργία ως αμυντική. Η μορφή αυτή συναντάται όταν ο εργοδότης αντιμετωπίζει κάποιες μορφές απεργίας που είναι πολύ βλαπτικές για την επιχείρηση του (π.χ μερική, λευκή, αφανής κτλ) Στις περιπτώσεις αυτές η επιχείρηση ακινητοποιείται, δεν υπάρχουν κέρδη όμως ο εργοδότης καλείται να πληρώσει τους μισθούς στο προσωπικό του που (φαινομενικά) δεν απεργεί. Σε αυτήν την περίπτωση η εργοδοτική πλευρά, χρησιμοποιώντας το αμυντικό μέσο της ανταπεργίας μπορεί να αποκλείσει όλους τους εργαζόμενους

απο την εργασία τους ώστε να μειώσει τη ζημία που επέρχεται σε αυτή με την απεργία , αφού πλέον δεν θα είναι αναγκασμένα καταβάλλει μισθούς.

Επίλογος-Συμπεράσματα

Στο άρθρο 23§1Σ κατοχυρώνεται η συνδικαλιστική ελευθερία και στις υπόλοιπες διατάξεις τα μερικότερα δικαιώματα που απορρέουν από αυτήν όπως το δικαίωμα της απεργίας και της συλλογικής αυτονομίας(23§2Σ). Το δικαίωμα αυτό προστατεύεται από κάθε προσβολή είτε προέρχεται από την ιδιωτική εξουσία είτε από κρατικά όργανα. Η συνδικαλιστική ελευθερία αποτελεί ειδικότερη μπρφή της ελευθερίας ένωσης προσώπων και κατοχυρώνεται στο άρθρο 12Σ.

Η ελευθερία της συνδικαλιστικής ελευθερίας περιλαμβάνει την ελευθερία σύστασης συνδικαλιστικών οργανώσεων την συμμετοχή του ατόμου ή την αποχή του από τις δραστηριότητες της.

Η συνδικαλιστική ελευθερία κατοχυρώνεται συνταγματικά αλλά και αναλύεται και διατάξεις του κοινού δικαίου όπως ο νόμος 1264/1982 και 2294/1994. Επίσης κατοχυρώνεται και με διεθνείς συμβάσεις που έχουν κυρωθεί από την χώρα μας όπως η ΔΣΕ υπ' αριθμόν 87/1948(ν.δ.4204/1961) και η υπ' αριθμόν 98/1949(ν.4205/1961)

Συμπερασματικά η συνδικαλιστική ελευθερία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα συνταγματικά δικαιώματα που διασφαλίζουν την προσπάθεια για καλύτερους όρους εργασίας καθώς και οι οι συνδικαλιστικές οργανώσεις αποτελούν θεμέλιο της ελευθερίας και της δημοκρατίας.

Βιβλιογραφία

1. ΒΑΗΣ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ.Δ..ΤΟ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ, 1990
2. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ Ε., ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΟΥ 1975/1986/2001. ΑΝΤ. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, ΑΘΗΝΑ - ΚΟΜΟΤΗΝΗ 2001
3. ΓΑΡΔΙΚΑΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ, Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΕΣΕΩΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΠΕΡΓΟΥ ΣΕ ΝΟΜΙΜΟ ΑΠΕΡΓΙΑΚΟ ΑΓΩΝΑ
4. ΔΑΓΤΟΓΛΟΥ. Π.Δ, ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ-ΑΤΟΜΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, Β' ΤΟΜΟΣ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ ,2005
5. Α.ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ.ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ.ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΟΜ.Γ'ΗΜΙΤ.1,2005
6. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ Σ.ΤΟ ΑΡΘΡΟ 11 ΤΗΣ ΕυρΣΔΑ ΚΑΙ «Ο ΕΚ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ» ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ,ΕΕΕυρΔ,1986
7. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ Γ.ΟΙ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ ΚΑΙ Ο ΝΟΜΟΘΕΤΗΣ,ΟΙ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΛΕΥΘΕΡΙΕΣ ΣΤΗ ΠΡΑΞΗ,1986
8. Γ.ΛΕΒΕΝΤΗ:ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΡΝΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ,ΕΕΔ, 1971
9. Σ.ΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ,ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ,2001
10. Σ.ΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ,Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ,ΝΟΜΙΚΟ ΒΗΜΑ,ΤΟΜΟΣ 32
11. Α.ΣΤΕΡΓΙΟΥ.Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΤΩΝ,ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΣ,1987,8
12. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ Κ., ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΑΝΤ. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, ΑΘΗΝΑ - ΚΟΜΟΤΗΝΗ,1998

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

<http://www.lawnet.gr>

<http://www.inegsee.gr>

<http://www.dsanet.gr>

<http://www.dsa.gr>

<http://www.gsee.gr>

www.greeklaws.com/pubs

Νομολογία

- Υπόθεση «Εξωρριστικού συλλόγου τα Τουρκοβούνια»,1310/63 ΣτΕ,ΕΕΔ ,τόμος 22
- Υπόθεση «Συνδέσμου Εκδοροσφαγέων Ηρακλείου»,495/66 ΑΠ(τμ Α')
- Απόλυση εργαζομένου από εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργία στο Ασπρόχρωμα Μεσσηνίας,2815/1990 Εφ.Αθ.ΕΕΔ,1985
- Διοίκηση συνδικάτου,4370/1985 Μον.πρωτ.Αθ.,ΤοΣ 1986
- Απόλυση εργάτη που πριν από την στράτευση του ήταν πρόεδρος Δ.Σ. και μετά μέλος προσωρινού Δ.Σ.,722/83 ΑΠ(Τμ Β')Τόμος 39/83 ΔΕΝ τεύχος 946
- Ομοσπονδία λογιστών και επιδόματα γάμου και τέκνων στις γυναίκες μέλη του ,1/80ΑΠ ,ΤοΣ ,1981
- Αίτηση ακύρωσεως σωματείου τυφλών ,370/76 Πολ.Πρωτ.Πειραιώς ΕΕΔ,τόμος 36

